

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

13 janvier 2005

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 8 avril 1965
relative à la protection de la jeunesse
en vue de l'instauration d'un modèle
de type sanctionnel**

(déposée par MM. Daniel Bacquelaine,
Jean-Pierre Malmendier et Alain Courtois)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	14
4. Annexe	20

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

13 januari 2005

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 8 april 1965
betreffende de jeugdbescherming,
met het oog op de introductie
van een sanctiemodel**

(ingediend door de heren Daniel
Bacquelaine, Jean-Pierre Malmendier
en Alain Courtois)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	14
4. Bijlage	20

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 51 0000/000 : Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif

QRVA : Questions et Réponses écrites

CRIV : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)

CRABV : Compte Rendu Analytique (couverture bleue)

CRIV : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)

PLEN : Séance plénière

COM : Réunion de commission

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 51 0000/000 : Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer

QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden

CRIV : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)

CRABV : Beknopt Verslag (blauwe kaft)

CRIV : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)

PLEN : Plenum

COM : Commissievergadering

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

Le MR plaide pour une refonte globale de l'approche des infractions commises par les mineurs autour des principes de responsabilisation du mineur, de réparation du préjudice subi par la victime, de spécificité du régime et des réponses à apporter au phénomène de la délinquance des mineurs. La sanction doit avoir un caractère éducatif.

SAMENVATTING

De MR pleit voor een algehele herziening van de aanpak van de door minderjarigen gepleegde misdrijven. Daarvoor zou worden uitgegaan van het beginsel van de responsabilisering van de minderjarige, het herstel van de schade die het slachtoffer heeft geleden, de specificiteit van de regeling en het bestrijden van de jeugddelinquentie. De straf moet een opvoedkundige waarde hebben.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les auteurs de la présente proposition de loi entendent instaurer un nouveau modèle de réaction sociale face aux faits de délinquance juvénile. La matière est actuellement régie par la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse qui apporte une réponse de type protectionnel. Nous retracerons ci-après, brièvement, l'historique du traitement de la délinquance juvénile de 1965 à nos jours. En effet plusieurs lois ont modifié cette législation de base et la communautarisation de l'aide à la jeunesse a considérablement chamboulé le champ d'action des intervenants. Des perspectives de réforme ont en outre vu le jour au travers de commissions ou de missions d'étude commandées par les gouvernements fédéraux successifs.

Depuis plusieurs années, le débat relatif à la réforme de la loi de 1965 est clairement posé. Les auteurs de la présente proposition de loi partagent l'option d'une réforme en profondeur. Le modèle protectionnel, fondé sur l'idée que le mineur délinquant est un individu à protéger, a vécu. Nous entendons voir émerger un système de réaction sociale face à la délinquance juvénile plus clair, plus transparent, mais aussi plus honnête vis-à-vis du jeune délinquant lui-même et vis-à-vis de la société. Le mineur qui commet un fait qualifié infraction doit bien évidemment être soumis à un régime spécifique, à une réponse différente de celle apportée aux faits de délinquance perpétrés par des majeurs. Son état de minorité appelle une réponse particulière et spécifique. Dans le même temps, les auteurs de la présente proposition de loi estiment que la réponse ne peut se limiter à la protection du mineur. Un travail de conscientisation et de responsabilisation doit être mené. Le jeune devra être sanctionné. Cependant, la sanction a bien évidemment une finalité éducative: l'intégration de la norme de la vie sociale. Dans la détermination de la sanction applicable au mineur délinquant, le juge tiendra compte de la personnalité du mineur, mais aussi de la gravité de l'acte posé par ce dernier.

La présente proposition de loi est inspirée par les réflexions et les options des rapports de la commission nationale pour la réforme de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, présidée en son temps par l'avocat général Cornelis.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De indieners van dit wetsvoorstel willen voorzien in een nieuw model van maatschappelijke reactie op door jongeren gepleegde misdrijven. Die aangelegenheid wordt thans geregeld door de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, die uitgaat van een beschermingsmodel. Hierna schetsen zij in het kort de wordingsgang van de behandeling van de jeugddelinquentie, van 1965 tot heden. De basiswetgeving is in die periode immers door verscheidene wetten gewijzigd; doordat de jeugdzorg een gemeenschapsbevoegdheid is geworden, is het werkingsterrein van de actoren grondig veranderd. Tevens hebben commissies en door de opeenvolgende federale regeringen gegeven onderzoeksoopdrachten een aantal hervormingen in uitzicht gesteld.

Het debat over de hervorming van de wet van 1965 is duidelijk al enkele jaren aan de gang. Ook de indieners van dit wetsvoorstel bepleiten een diepgaande hervorming van de wet. Het beschermingsmodel, dat stoelt op het beginsel dat de minderjarige delinquent in bescherming dient te worden genomen, heeft afgedaan. Thans is het zaak te voorzien in een nieuwe vorm van maatschappelijke reactie op de jeugddelinquentie. Die regeling zou niet alleen meer duidelijkheid en transparantie bieden, maar ook rechtvaardiger zijn ten aanzien van de jonge delinquent zelf, alsook van de samenleving. Minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit plegen, moeten uiteraard worden onderworpen aan een specifieke regeling en aan een specifieke aanpak, die verschilt van de strafregeling voor de misdrijven die door meerderjarigen worden gepleegd. De minderjarigheid van de dader vereist een bijzondere en specifieke aanpak. Tevens menen de indieners van dit wetsvoorstel ook dat de oplossing niet uitsluitend ligt in de bescherming van de minderjarige. Er zal een bewustwordings- en responsabiliseringsproces op gang moeten komen. De betrokken jongere moet worden bestraft. Het spreekt echter vanzelf dat de straf een educatief oogmerk heeft, met name de normen van de samenleving overnemen. Bij het bepalen van de straf voor de minderjarige delinquent houdt de rechter dan niet alleen rekening met de persoonlijkheid van de minderjarige, maar ook met de zwaarte van het door die minderjarige gepleegde feit.

Dit wetsvoorstel is ingegeven door de bedenkingen en de voorstellen die de – destijds door advocaat-generaal Cornelis voorgezeten – Nationale Commissie voor de hervorming van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming haar rapporten naar voren heeft geschoven.

Le modèle proposé par la Commission nationale est un modèle sanctionnel se caractérisant par deux éléments:

- c'est le fait infractionnel commis par le mineur qui constitue à la fois la condition et la limite de l'intervention du juge;
- le but poursuivi par la sanction est l'éducation du jeune à l'intégration des normes de vie sociale.

Ce modèle tient compte de la personnalité du mineur mais aussi de la gravité de son acte.

L'âge de la majorité pénale reste fixé à 18 ans. En ce qui concerne le dessaisissement, le critère qui doit permettre de guider la décision du juge lorsque la question lui est soumise est celui de la personnalité du jeune. L'âge à partir duquel un dessaisissement est possible reste fixé à 16 ans accomplis au moment des faits.

La Commission propose d'appliquer le nouveau modèle sanctionnel aux mineurs qui ont atteint l'âge de 12 ans au moment des faits. En instaurant un modèle sanctionnel, la Commission propose d'assortir le dessaisissement et les poursuites devant le tribunal de la jeunesse de garanties, de règles de procédure. Par exemple, l'accès au dossier, l'assistance d'un avocat, l'obligation pour le juge de statuer dans l'année de la saisine, etc.

Des principes doivent être appliqués aux sanctions:

- les sanctions doivent avoir un caractère éducatif;
- les sanctions doivent être diversifiées;
- il faut privilégier les sanctions qui maintiennent le jeune dans son milieu de vie et tout spécialement les sanctions restauratrices;
- les sanctions doivent répondre au principe de proportionnalité.

La Commission préconisait les sanctions suivantes (par ordre de gravité):

1. la réprimande: expression par le juge de la désapprobation sociale;
2. la contribution à un fonds: le juge pourrait obliger le jeune à alimenter soit le fonds d'aide aux victimes d'actes de violence, soit des fonds spécifiques à l'aide à la jeunesse;

Het door de Nationale Commissie voorgestelde model is een sanctiemodel, dat wordt gekenmerkt door twee aspecten:

- het door de minderjarige gepleegde strafbaar feit is de voorwaarde voor het optreden van de rechter en bakent tevens diens beoordelingsbevoegdheid af;
- met de sanctie wordt beoogd de jongere te begeleiden om de normen van de samenleving over te nemen.

Dat model houdt niet alleen rekening met de persoonlijkheid van de minderjarige, maar ook met de zwaarte van het door hem gepleegde feit.

De strafrechtelijke meerderjarigheid op 18 jaar blijft behouden. Bij zijn beslissing om het dossier uit handen te geven, laat de jeugdrechter zich in de eerste plaats leiden door de persoonlijkheid van de jongere. Net als voorheen blijft die uithandengeving mogelijk wanneer de jongere de leeftijd van 16 jaar had bereikt op het ogenblik dat hij de feiten pleegde.

De Commissie stelt voor het nieuwe sanctiemodel toe te passen voor de minderjarigen die de leeftijd van 12 jaar hadden bereikt op het ogenblik dat ze de feiten pleegden. Met de instelling van een sanctiemodel wil de Commissie voor de uithandengeving en de vervolging voor de jeugdrechtbank garanties en procedure-regels inbouwen, zoals de toegang tot het dossier, de bijstand van een advocaat, de verplichting voor de rechter om uitspraak te doen binnen een jaar nadat de zaak aanhangig werd gemaakt enzovoort.

De straffen moeten voldoen aan een aantal beginselen:

- ze moeten opvoedkundig verantwoord zijn;
- ze moeten gediversifieerd zijn;
- de straffen die de jongere niet uit zijn eigen leefomgeving verwijderen, en in het bijzonder de straffen die het herstel van de schade beogen, verdienen de voorkeur;
- ze moeten voldoen aan het evenredigheidsbeginsel.

De Commissie bepleitte dat de volgende straffen worden ingesteld (in volgorde van toenemende zwaarte):

1. de berisping: de samenleving geeft bij monde van de rechter uiting aan haar afkeuring voor het gepleegde feit;
2. het storten van een bijdrage in een fonds: de rechter zou de jongere kunnen verplichten een bijdrage te storten aan het Bijzonder Fonds tot hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden, dan wel aan de bijzondere fondsen voor jeugdzorg;

3. une prestation: les prestations supposent la participation active du jeune en infraction à la restauration de l'ordre social;

4. la liberté surveillée: c'est une liberté assortie de conditions, de directives ou d'interdictions;

5. le placement en établissement ouvert ou semi-ouvert: cette sanction soustrait le jeune à son milieu de vie;

6. le placement en institution publique fermée: uniquement si la sécurité publique est directement menacée ou dans l'hypothèse où le jeune se soustrait à un placement ouvert ou semi-ouvert. Ce placement doit être accompagné de mesures éducatives. Le mineur doit être âgé de plus de 14 ans.

Les travaux de la Commission ne furent pas suivis d'effets.

La proposition s'inspire également des travaux du professeur Walgrave. Le modèle découlant de ces travaux est qualifié de justice sanctionnelle restauratrice. Il repose sur quatre principes:

- l'action judiciaire doit viser fondamentalement à permettre la réparation ou la compensation des souffrances et dommages subis et non à punir un acte ou à punir un individu;

- la réparation des dommages par le délinquant s'appuie sur la reconnaissance de la responsabilité des mineurs qui résulte exclusivement de l'acte posé;

- trois parties doivent être activement concernées par la résolution du conflit: la victime, l'auteur et la société;

- la justice restauratrice s'inscrit entièrement dans un cadre juridique qui permet la coercition mais aussi un certain nombre de garanties procédurales.

Le rapport envisage les éventualités de la création d'un réseau d'institutions *ad hoc* par le ministère de la Justice, le transfert subséquent de moyens financiers des communautés vers la Justice et la modification nécessaire de la loi spéciale du 8 août 1980.

Plus récemment, on relèvera le plan fédéral de sécurité et de politique pénitentiaire adopté par le Conseil des ministres le 31 mai 2000 et qui prévoit des mesures préventives (un médiateur dans les écoles, un centre d'étude de la délinquance juvénile), des mesures répressives (une sanction plus constructive implique une dimension de justice réparatrice à l'égard de la victime, les mesures adaptées à la situation spé-

3. de werkstraf: het uitvoeren van een werkstraf veronderstelt dat de jonge dader actief meewerkt aan het herstel van de orde in de samenleving;

4. de vrijheid onder toezicht: die vrijheid is onderworpen aan voorwaarden en wordt geflankeerd door richtlijnen of verboden handelingen;

5. de plaatsing in een open of een halfopen instelling: een soortgelijke straf haalt de jongere weg uit zijn leefomgeving;

6. de plaatsing in een gesloten openbare instelling: deze straf zou alleen worden toegepast indien de openbare veiligheid direct is bedreigd dan wel als de jongere verzaakt aan de plaatsing in een open of een half-open instelling. Dit soort van plaatsing moet gepaard gaan met opvoedkundige maatregelen. De minderjarige dient ouder te zijn dan 14 jaar.

Aan de werkzaamheden van de Commissie werd geen gevolg gegeven.

Dit wetsvoorstel is tevens gebaseerd op de bevindingen van professor Walgrave. Het model dat hij voorstelt, wordt omschreven als een «sanctiemodel dat herstel van de schade beoogt». Het berust op vier pijlers:

- de rechtsvordering moet er in essentie op gericht zijn het berokkende leed te herstellen, dan wel de aangerichte schade te vergoeden, niet een daad of een individu te bestraffen;

- het herstel van de door de delinquent aangebrachte schade steunt op de erkenning van de aansprakelijkheid van minderjarigen, die uitsluitend voortvloeit uit het gepleegde feit;

- drie partijen moeten actief meewerken om het conflict op te lossen, zijnde het slachtoffer, de dader en de samenleving;

- het herstelrecht past volkomen in een juridisch kader waarin zowel straffen als een aantal proceduregaranties tot de mogelijkheden behoren.

Het rapport stelt dat het ministerie van Justitie een netwerk van instellingen *ad hoc* zou kunnen oprichten en dat de gemeenschappen vervolgens financiële middelen naar het departement Justitie zouden kunnen overhevelen. Voorts zou de bijzondere wet van 8 augustus 1980 moeten worden gewijzigd.

Van recentere datum is het Federaal Veiligheids- en Detentieplan, dat door de Ministerraad op 31 mei 2000 is goedgekeurd. Dat plan voorziet in preventieve maatregelen (een bemiddelaar in de scholen, een studiecentrum voor jeugddelinquentie), alsook in repressieve maatregelen (een constructievere sanctie die inhoudt dat herstelgericht wordt opgetreden ten opzichte van het slachtoffer, maatregelen die aangepast zijn aan de

cifique du jeune, 50 places en milieu fermé doivent être disponibles par Communauté) mais qui n'a pu déboucher sur une modification de la loi, étant jugé trop axé sur le système pénal.

On retiendra également l'adoption de la loi du 1er mars 2002 relative au placement provisoire des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction (suppression de la possibilité de mettre des mineurs délinquants en prison et création d'un centre de placement provisoire pour mineurs ayant commis un fait qualifié infraction).

Enfin, le Conseil des ministres restreint s'est penché le 15 juin 2002 sur trois projets de loi dont l'objectif participe d'une approche sanctionnelle plus constructive (mesures additionnelles concernant la petite délinquance, remplacement de l'article 38 de la loi de 1965 par la loi sur les mineurs délinquants, peines plus sévères pour les adultes utilisant des enfants).

En conclusion, le MR plaide pour une refonte globale de la matière autour des principes de responsabilisation du mineur, de réparation du préjudice subi par la victime, de spécificité du régime et des réponses à apporter au phénomène de la délinquance des mineurs. La position du MR est à cet égard proche du modèle proposé par la Commission Cornelis: la sanction doit avoir un caractère éducatif.

Le MR considère donc que les principes suivants doivent régir l'administration de la justice des mineurs:

Les principes suivants sont reconnus et applicables à l'administration de la justice des mineurs:

- la prévention de la délinquance est essentielle pour protéger la société à long terme et exige que les autorités compétentes s'attaquent aux causes sous-jacentes de la délinquance des mineurs et qu'elles élaborent un cadre d'action multidisciplinaire.
- toute intervention de l'administration de la justice des mineurs est, dans la mesure du possible, assurée par des intervenants, fonctionnaires et magistrats qui ont reçu une formation spécifique et continue en matière de droit de la jeunesse;
- l'administration de la justice des mineurs poursuit les objectifs d'éducation, de responsabilisation et de réinsertion sociale ainsi que de protection de la société;
- les mineurs ne peuvent, dans tous les cas, être assimilés aux majeurs quant à leur degré de respon-

specifieke situatie van de jongere, per gemeenschap 50 beschikbare plaatsen in gesloten instellingen). Aangezien werd geoordeeld dat het plan al te zeer strafgericht was, heeft het niet tot een wetwijziging geleid.

Nadien volgde nog de goedkeuring van de wet van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (opheffing van de mogelijkheid om minderjarige delinquenten in de gevangenis te stoppen, alsook de oprichting van een Centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd).

Tot slot heeft het kernkabinet zich op 15 juni 2002 beraden over drie wetsontwerpen, die werden ingediend met het oog op een constructiever sanctiebeleid (bijkomende maatregelen inzake de kleine criminaliteit, vervanging van artikel 38 van de wet van 1965 door de wet op de minderjarige delinquenten, strengere straffen voor volwassenen die kinderen voor hun doeleinden gebruiken).

Tot besluit pleit de MR voor een algehele herziening van de aangelegenheid. Terzake zou worden uitgegaan van het beginsel van de responsabilisering van de minderjarige, het herstel van de schade die het slachtoffer heeft geleden, de eigenheid van het stelsel en de aanpak van de jeugddelinquentie. Het standpunt van de MR leunt in dat verband sterk aan bij het model dat door de commissie-Cornelis naar voren is geschoven, volgens hetwelk de straf een opvoedkundige waarde moet hebben.

De MR meent derhalve dat het jeugdsanctierecht moet berusten op de volgende beginselen:

- de preventie van delinquentie is van essentieel belang om de samenleving op lange termijn te beschermen, en vereist dat de bevoegde overheidsdiensten de onderliggende oorzaken van jeugddelinquentie aanpakken, alsook dat zij een multidisciplinair actiekader uitwerken;
- elke vorm van jeugdsanctierecht wordt, in de mate van het mogelijke, verstrekt door actoren, ambtenaren en magistraten die een specifieke en voortgezette opleiding inzake jeugdrecht hebben gekregen;
- het jeugdsanctierecht beoogt de opvoeding, de responsabilisering en de sociale reïntegratie van de jongeren, alsook de bescherming van de samenleving;
- minderjarigen mogen in geen enkel geval worden gelijkgesteld met meerderjarigen wat de graad van

sabilité et aux conséquences de leurs actes. Toutefois, les mineurs ayant commis un fait qualifié infraction doivent être amenés à prendre conscience des conséquences de leurs actes;

- les mineurs jouissent, à titre propre, de droits et libertés, au nombre desquels figurent ceux qui sont énoncés dans la Constitution et la Déclaration des droits de l'enfant, et notamment le droit de se faire entendre au cours du processus conduisant à des décisions qui les touchent et de prendre part à ce processus, ces droits et libertés devant être assortis de garanties spéciales:

- les jeunes ont le droit, chaque fois que la loi est susceptible de porter atteinte à certains de leurs droits et libertés, d'être informés du contenu de ces droits et libertés;

- les père et mère assument l'entretien et la surveillance de leurs enfants. Par conséquent, les jeunes ne peuvent être entièrement ou partiellement soustraits à l'autorité parentale que dans les seuls cas où des mesures comportant le maintien de cette autorité sont contre-indiquées;

- la situation des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction requiert surveillance, discipline et encadrement. Toutefois, l'état de dépendance où ils se trouvent, leur degré de développement et de maturité créent dans leur chef des besoins spéciaux qui exigent conseils et assistance;

- l'administration de la justice des mineurs doit imposer des mesures raisonnables aux mineurs ayant commis un fait qualifié infraction tout en visant la protection de la société;

- toute intervention comportant une sanction vise à encourager le jeune à intégrer les normes de la vie sociale;

- dans le cadre du traitement des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction, il est fait recours, lorsque cela est possible, aux mesures de substitution aux procédures judiciaires prévues par la loi tout en prenant en considération la protection de la société;

- dans le cadre de la loi, le droit des jeunes à la liberté ne peut souffrir que d'un minimum d'entraves commandées par la protection de la société, compte tenu des besoins des jeunes, des intérêts de leur famille et du droit des victimes.

responsabilité pour en de gevolgen van hun daden betreft. Minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, moeten zich echter rekenschap geven van de gevolgen van hun daden;

- minderjarigen beschikken over eigen rechten en vrijheden, waaronder de rechten en vrijheden die zijn opgenomen in de Grondwet en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, met name het recht te worden gehoord als beslissingen worden genomen die hen aanbelangen, alsook daarbij aanwezig te zijn. Ter vrijwaring van die rechten en vrijheden moeten bijzondere garantiemaatregelen worden genomen:

- in alle gevallen waarin de wet een schending van bepaalde van hun rechten en vrijheden zou kunnen inhouden, hebben de jongeren het recht in kennis te worden gesteld van de inhoud van die rechten en vrijheden;

- vaders en moeders moeten hun kinderen onderhouden en toezicht op hen uitoefenen. Zulks houdt in dat het niet mogelijk is jongeren geheel dan wel gedeeltelijk te onttrekken aan de ouderlijke macht, behalve in de gevallen waarin het behoud van die ouderlijke macht niet aangewezen is;

- de situatie waarin minderjarigen verkeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, vereist toezicht, discipline en begeleiding. Gezien hun afhankelijkheid, ontwikkelings- en maturiteitsgraad hebben zij evenwel hun eigen, bijzondere behoeften, die raad en bijstand vergen;

- het jeugdsanctierecht moet redelijke maatregelen opleggen aan de minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, alsook de samenleving beschermen;

- iedere handeling die een sanctie inhoudt, moet de jongere ertoe aanzetten de normen van de samenleving over te nemen;

- bij de behandeling van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, wordt, indien mogelijk, een beroep gedaan op de wettelijk bepaalde alternatieve maatregelen voor de gerechtelijke procedures, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de bescherming van de samenleving;

- uit een wettelijk oogpunt mogen de jongerenrechten op het vlak van de vrijheid slechts minimaal worden ingeperkt om reden van de bescherming van de samenleving, rekening houdend met de behoeften van de jongeren, de belangen van hun familie en de rechten van de slachtoffers.

COMMENTAIRES DES ARTICLES

Article 2

Cet article précise de manière non équivoque l'âge à partir duquel une mesure ou sanction peut être prise à l'égard de mineurs délinquants: douze ans.

Les faits commis avant cet âge relèvent donc de l'aide à la jeunesse, compétence des communautés.

Art. 3

Cet article insère dans la loi du 8 avril 1965 un article 36ter visant à permettre au ministère public d'agir rapidement et de manière constructive.

Le procureur du Roi pourra adresser au mineur ayant commis un fait qualifié infraction une lettre d'avertissement dans laquelle il indique qu'il a pris connaissance des faits, qu'il estime ces faits établis à charge du mineur et qu'il a décidé de classer le dossier sans suite. Une copie de la lettre d'avertissement sera transmise aux père et mère, au tuteur du mineur ou aux personnes qui en ont la garde en droit ou en fait. Le procureur du Roi pourra éventuellement convoquer le mineur et les parents pour leur notifier cette lettre d'avertissement.

Le procureur du Roi pourra également convoquer le mineur ayant commis un fait qualifié infraction et l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoquera également la victime et organisera une médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités.

Le procureur du Roi pourra inviter le mineur ayant commis un fait qualifié infraction à suivre un traitement médical ou toute autre thérapie adéquate, et à en fournir périodiquement la preuve.

Il pourra encore inviter le mineur à exécuter un travail d'intérêt général ou à suivre une formation déterminée et à lui en fournir la preuve.

Si le mineur satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte.

Le procureur du Roi ne pourra proposer une de ces mesures qu'aux conditions suivantes:

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELN

Artikel 2

Dit artikel geeft ondubbelzinnig aan vanaf welke leeftijd een maatregel of sanctie mag worden opgelegd aan minderjarige delinquenten, te weten vanaf twaalf jaar.

De feiten gepleegd vóór die leeftijd ressorteren dus onder de jeugdzorg, een gemeenschapsbevoegdheid.

Art. 3

Dit artikel voegt in de wet van 8 april 1965 een artikel 36ter in, dat het openbaar ministerie de mogelijkheid geeft snel en constructief op te treden.

De procureur des Konings kan aan een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd een waarschuwingsbrief richten, waarin hij aangeeft dat hij kennis heeft genomen van de feiten, dat hij die feiten bewezen acht ten laste van de minderjarige en dat hij beslist heeft het dossier te seponeren. Een kopie van de waarschuwingsbrief wordt overgezonden aan de vader en de moeder, aan de voogd van de minderjarige of aan de personen die hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben. De procureur des Konings kan de minderjarige en de ouders eventueel bij zich roepen om hun die waarschuwingsbrief te overhandigen.

De procureur des Konings kan een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd tevens oproepen, hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem daarvan het bewijs te leveren. In voorkomend geval roept de procureur des Konings ook het slachtoffer op en organiseert hij een bemiddeling over de schade-loosstelling en de nadere regels ervan.

De procureur des Konings kan een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, verzoeken een medische behandeling of iedere andere aangepaste therapie te volgen en daarvan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren.

Hij kan de minderjarige ook verzoeken een gemeenschapsdienst uit te voeren of een bepaalde opleiding te volgen en hem daarvan het bewijs te leveren.

Als de minderjarige aan al die door hem aanvaarde voorwaarden voldoet, vervalt de strafvordering.

De procureur des Konings kan een van die maatregelen alleen voorstellen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1° il est convaincu que ces mesures sont appropriées compte tenu des besoins du mineur et de l'intérêt de la société;

2° le mineur a librement manifesté la ferme volonté de collaborer à la mise en œuvre de la mesure;

3° le mineur, avant de manifester sa volonté de collaborer à leur mise en œuvre, est informé de la procédure et aura la possibilité de s'entretenir avec son avocat ou avec celui qui sera désigné;

4° le mineur se reconnaît responsable de l'acte ou de l'omission à l'origine de l'infraction qui lui est imputée;

5° le procureur du Roi estime qu'il y a des preuves suffisantes justifiant des poursuites relatives à l'infraction

Art. 4

Cet article modifie l'article 37 de la loi de 1965. À l'égard de mineurs ayant commis un fait qualifié infraction, le tribunal de la jeunesse pourra:

– soit déclarer le fait établi et prononcer une déclaration de culpabilité, tout en estimant qu'il n'y a pas lieu de prendre des mesures ou des sanctions;

- prononcer des mesures;
- prononcer des sanctions.

Les mesures et les sanctions prises par le tribunal de la jeunesse sont fixées par degré croissant de gravité. Cela signifie concrètement que le magistrat, lorsqu'il fixe la réponse à apporter au nom de la réaction sociale, doit d'abord envisager la première mesure ou la première sanction fixée par la loi. Ce n'est que si la première mesure ou la première sanction est inappropriée, au regard de la personnalité du mineur et de la gravité de son acte, qu'il envisagera le 2ème niveau de mesures ou de sanctions, et ainsi de suite. La présente proposition de loi entend donc clairement instaurer un système de gradation dans les réponses du tribunal de la jeunesse à l'égard des mineurs délinquants.

Le magistrat peut estimer que le fait qualifié infraction a bien été commis par le mineur et prononcer une déclaration de culpabilité, tout en estimant qu'il n'y a pas lieu de prendre des mesures ou de sanctions.

1° hij is ervan overtuigd dat die maatregelen gepast zijn, rekening houdend met de noden van de minderjarige en met de belangen van de samenleving;

2° de minderjarige heeft vrijelijk te kennen gegeven dat hij vastbesloten is mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de maatregel;

3° alvorens te kennen te geven dat hij wenst mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de maatregelen, wordt de minderjarige op de hoogte gebracht van de procedure en heeft hij de mogelijkheid te overleggen met zijn advocaat of met degene die zal worden aangewezen;

4° de minderjarige erkent zijn aansprakelijkheid voor de daad of de nalatigheid die aan het hem ten laste gelegde misdrijf ten grondslag ligt;

5° de procureur des Konings is van oordeel dat er voldoende bewijzen zijn die de vervolging met betrekking tot het misdrijf rechtvaardigen.

Art. 4

Dit artikel wijzigt artikel 37 van de wet van 1965. De jeugdrechtbank kan ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd:

– het feit bewezen verklaren en een schuldigverklaring uitspreken, en er daarbij toch van uitgaan dat geen maatregelen moeten worden genomen of sancties moeten worden opgelegd;

- maatregelen opleggen;
- sancties opleggen.

De jeugdrechtbank legt de maatregelen en sancties op, in opgaande graad van zwaarte. Concreet betekent zulks dat de magistraat bij het bepalen van het antwoord dat in naam van de maatschappelijke reactie moet worden gegeven om te beginnen eerst de eerste bij wet vastgestelde maatregel of sanctie moet overwegen. Pas als die eerste maatregel of sanctie niet aangepast is, gelet op de persoonlijkheid van de minderjarige en de zwaarte van zijn daad, overweegt hij het tweede niveau van maatregelen of sancties, en zo verder. Dit wetsvoorstel beoogt dus duidelijk te voorzien in een gradatiesysteem in de antwoorden van de jeugdrechtbank ten aanzien van de delinquente minderjarigen.

De magistraat kan ervan uitgaan dat het als misdrijf omschreven feit wel degelijk door de minderjarige werd gepleegd en hij kan een schuldigverklaring uitspreken, waarbij hij er toch van uitgaat dat geen maatregelen moeten worden genomen of sancties moeten worden opgelegd.

Il pourra estimer que le mineur délinquant doit être soumis à des mesures:

- la réprimande avec renvoi à la norme en vigueur et explicitation de celle-ci;
- la mise sous surveillance d'un service social compétent chargé de veiller à l'observation de conditions fixées par le tribunal (la fréquentation d'un établissement scolaire, l'accomplissement d'une prestation éducative ou philanthropique, la soumission aux directives pédagogiques et médicales d'un centre d'orientation éducative ou d'hygiène mentale ...);
- la suspension du prononcé à la condition de s'engager à respecter, dans un délai de six mois, les conditions fixées par le tribunal (la formulation d'excuses, la réparation du dommage causé à la victime, la participation à une médiation en réparation, la contribution financière à un fonds d'indemnisation des victimes d'actes intentionnels de violence, une formation scolaire ou parascolaire ou professionnelle, la soumission aux directives d'un centre ambulatoire, le renvoi aux structures d'aide spéciale à la jeunesse organisée par les communautés);
- la mesure de placement sous surveillance chez une personne digne de confiance ou dans un établissement approprié;
- le placement résidentiel du mineur dans un service thérapeutique en matière de drogue pour une durée maximale de trois mois;
- le placement résidentiel du mineur dans un service pédopsychiatrique, pour une durée maximale de trois mois, s'il ressort que le jeune souffre d'un trouble mental.

Le tribunal de la jeunesse peut aussi estimer devoir prononcer des sanctions, toujours par degré croissant de gravité:

- l'exécution d'un travail d'intérêt général, à la condition que le jeune marque son accord et pour autant que le fait commis soit de nature, s'il avait été posé par une personne majeure, à entraîner un emprisonnement correctionnel d'un mois ou d'une peine plus lourde;
- le paiement d'une amende si le mineur dispose des moyens financiers propres pour la payer et à condition qu'il ait plus de 16 ans. L'amende sera toujours limitée au minimum de celle prévue pour les majeurs;
- le séjour dans une institution ouverte d'observation et d'éducation. La particularité étant que cette institution sera une institution fédérale, dans laquelle seront bien évidemment développés des programmes d'éducation et d'orientation organisés par les commu-

De magistrat kan van oordeel zijn dat aan de minderjarige de volgende maatregelen kunnen worden opgelegd:

- de berisping, met uitdrukkelijke verwijzing naar en de uitleg van de geldende norm;
- de plaatsing onder het toezicht van een bevoegde maatschappelijke dienst, die ervoor moet zorgen dat de door de rechtbank bepaalde voorwaarden in acht worden genomen (een school bezoeken, een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard leveren, de pedagogische en medische richtlijnen van een centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke hygiëne in acht nemen, enzovoort);
- de opschorting van de uitspraak, op voorwaarde dat de betrokkene zich ertoe verbindt binnen een termijn van zes maanden de door de rechtbank bepaalde voorwaarden in acht te nemen (zich verontschuldigen, de aan het slachtoffer berokkende schade herstellen, deelnemen aan een herstelbemiddeling, een financiële bijdrage leveren aan een fonds voor hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden, een schoolse, buitenschoolse of beroepsopleiding volgen, zich onderwerpen aan de richtlijnen van een centrum voor ambulante behandeling, verwijzing naar de door de gemeenschappen ingerichte structuren van bijzondere jeugdbijstand);
- de plaatsing onder toezicht bij een betrouwbaar persoon of in een geschikte inrichting;
- de residentiële plaatsing van de minderjarige in een therapeutische dienst voor drugs, voor een duur van maximum drie maanden.
- de residentiële plaatsing van de minderjarige in een jeugdpsychiatrische dienst, voor een duur van ten hoogste drie maanden, wanneer blijkt dat de jongere aan een geestesstoornis lijdt.

De jeugdrechtbank kan ook van oordeel zijn dat de volgende sancties moeten worden opgelegd, nog steeds in opgaande graad van zwaarte:

- de uitvoering van een gemeenschapsdienst, op voorwaarde dat de jongere daarmee instemt en dat het door hem gepleegde feit, indien het door een meerderjarige zou zijn gepleegd, strafbaar is met een correctionele gevangenisstraf van een maand of met een zwaardere straf;
- de betaling van een geldboete als de minderjarige over eigen financiële middelen beschikt om die te betalen en op voorwaarde dat hij ouder is dan 16 jaar. De geldboete is steeds beperkt tot het minimumbedrag dat voor de meerderjarigen is bepaald;
- het verblijf in een open instelling voor observatie en opvoeding. De bijzonderheid is dat het om een federale instelling zal gaan waarin uiteraard door de gemeenschappen georganiseerde opvoedings- en oriëntatieprogramma's zullen worden toegepast (naar

nautés (modèle Everberg). Pour que cette sanction puisse être prononcée, le mineur doit avoir atteint l'âge de 12 ans. Toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a déjà échoué. Le fait, s'il avait été commis par un majeur, serait de nature à entraîner un emprisonnement d'un mois au moins et de cinq ans au plus (cette dernière condition tombant si le jeune a déjà subi ce type de séjour auparavant ou s'il s'est vu infliger précédemment un travail d'intérêt général). La durée du placement est au maximum d'un an. Cette sanction peut être assortie d'un sursis complet ou partiel pour un délai de six mois, à la condition que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général;

– plus importante est la sanction du séjour limité obligatoire dans un centre fédéral fermé d'observation et d'éducation sous surveillance. C'est une mesure exceptionnelle qui sera prononcée par décision spécialement motivée sur ce point et pour autant que toute autre mesure ou sanction soit inappropriée, impossible ou ait échoué. Par ailleurs, elle ne pourra être prononcée que pour des faits qui auraient, s'ils avaient été commis par des personnes majeures, entraîné un emprisonnement correctionnel de minimum six mois ou, si au cours des six mois précédents, le tribunal de la jeunesse a déjà appliqué cette sanction ou la sanction du séjour simple dans une institution fédérale ouverte d'observation et d'éducation sous surveillance.

La durée maximale de cette sanction est d'un an si l'intéressé est âgé de moins de 14 ans, de deux ans s'il est âgé de moins de 16 ans et de trois ans s'il est âgé de plus de 16 ans. Les possibilités de sursis complet ou partiel pour un délai de six mois sont envisageables pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général;

– le niveau de sanction suivant est le séjour obligatoire dans un centre fédéral fermé d'observation et d'éducation. La durée maximale du placement est plus importante. La décision devra être spécialement motivée et ne pourra être prononcée qu'à la condition que le fait, s'il avait été commis par une personne majeure, entraîne la peine de réclusion de dix ans ou une peine plus lourde ou s'il s'agit d'infractions particulières visées aux articles 322, 323 et 324 du Code pénal ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a déjà appliqué à l'égard de l'intéressé cette

het model van «Everberg»). Die sanctie kan alleen minderjarigen ouder dan 12 jaar worden opgelegd. Iedere andere maatregel of sanctie is onaangepast of onmogelijk, of is reeds mislukt. Mocht het feit door een meerderjarige zijn gepleegd, dan is het strafbaar met een gevangenisstraf van ten minste 1 maand en ten hoogste 5 jaar (die laatste voorwaarde vervalt als de jongere voordien al in een dergelijke instelling heeft verbleven of als hem reeds vroeger een gemeenschapsdienst werd opgelegd). De plaatsing mag niet langer dan één jaar duren. Die sanctie kan gepaard gaan met een gehele of gedeeltelijke uitstel voor een termijn van zes maanden, op voorwaarde dat de betrokkene zich ertoe verbindt een gemeenschapsdienst te vervullen;

– belangrijker is de sanctie van het verplicht beperkt verblijf in een federaal gesloten centrum voor observatie en opvoeding onder toezicht. Dat is een uitzonderlijke maatregel die zal worden uitgesproken bij wege van een terzake met bijzondere redenen omschreven beslissing en op voorwaarde dat iedere andere maatregel of sanctie onaangepast of onmogelijk is, of reeds mislukt is. Voorts kan ze alleen worden uitgesproken voor feiten die, mochten ze door meerderjarigen zijn gepleegd, kunnen worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van minimum zes maanden of als de jeugdrechtbank in de loop van de voorgaande zes maanden toepassing heeft gemaakt van deze sanctie of van de sanctie van het gewoon verblijf in een federale open instelling voor observatie en opvoeding onder toezicht.

De maximumduur van die sanctie bedraagt één jaar als de betrokkene jonger is dan 14 jaar, twee jaar als hij jonger is dan 16 jaar en drie jaar als hij ouder is dan 16 jaar. Geheel of gedeeltelijk uitstel voor een termijn van zes maanden kan worden overwogen op voorwaarde dat de betrokkene zich ertoe verbindt een gemeenschapsdienst te vervullen;

– het volgende sanctieniveau is het verplicht verblijf in een federaal gesloten centrum voor observatie en opvoeding. De maximale duur van de plaatsing is langer. De beslissing zal met bijzondere redenen moeten worden omkleed en kan alleen worden uitgesproken op voorwaarde dat het feit, mocht het door een meerderjarige zijn gepleegd, kan worden bestraft met een opsluiting van tien jaar of een zwaardere straf, dat het gaat om bijzondere misdrijven bedoeld in de artikelen 322, 323 en 324 van het Strafwetboek, of dat de jeugdrechtbank in de loop van de voorgaande zes maanden

sanction ou la sanction du séjour limité obligatoire. Les possibilités de sursis complets ou partiels pour un délai de dix mois sont également prévues.

Daniel BACQUELAINE (MR)
Jean-Pierre MALMENDIER (MR)
Alain COURTOIS (MR)

ten aanzien van de betrokkene reeds toepassing heeft gemaakt van deze sanctie of van de sanctie van het beperkt verplicht verblijf. Er is tevens voorzien in de mogelijkheden van geheel of gedeeltelijk uitstel voor een termijn van tien maanden.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente proposition règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 36, 4°, de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse est remplacé comme suit:

«4° des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis entre l'âge de douze et de dix-huit ans accomplis.».

Art. 3

Dans la même loi, un article 36ter est inséré, rédigé comme suit:

«Art. 36ter. — § 1er. Le procureur du Roi peut adresser au mineur ayant commis un fait qualifié infraction une lettre d'avertissement dans laquelle il indique qu'il a pris connaissance des faits, qu'il estime ces faits établis à charge du mineur et qu'il a décidé de classer le dossier sans suite.

Une copie de la lettre d'avertissement est transmise aux père et mère, au tuteur du mineur ou aux personnes qui en ont la garde en droit ou en fait.

Le procureur du Roi peut toutefois convoquer le mineur et les personnes visées à l'alinéa précédent pour leur notifier cette lettre d'avertissement.

§ 2. Le procureur du Roi peut convoquer le mineur ayant commis un fait qualifié infraction et l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités.

Lorsque le mineur ayant commis un fait qualifié infraction invoque comme cause de l'infraction la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude à l'alcool ou aux stupéfiants, le procureur du Roi peut l'inviter à suivre un traitement médical ou toute autre thérapie adéquate, et à en fournir périodiquement la preuve.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 36, 4°, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming wordt vervangen door de volgende bepaling:

«4° van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die worden vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit dat werd gepleegd tussen de volle leeftijd van twaalf jaar en achttien jaar.».

Art. 3

In dezelfde wet wordt een artikel 36ter ingevoegd, luidende:

«Art. 36ter. — § 1. De procureur des Konings kan de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd een waarschuwingsbrief sturen waarin hij aangeeft dat hij kennis heeft genomen van de feiten, dat hij die feiten bewezen acht ten laste van de minderjarige en dat hij beslist heeft het dossier te seponeren.

Een kopie van de waarschuwingsbrief wordt overgezonden aan de vader en de moeder, aan de voogd van de minderjarige of aan de personen die hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben.

De procureur des Konings kan de minderjarige en de in het vorige lid bedoelde personen echter oproepen om hun die waarschuwingsbrief ter hand te stellen.

§ 2. De procureur des Konings kan de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, oproepen en hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem daarvan het bewijs te leveren. In voorkomend geval roept de procureur des Konings ook het slachtoffer op en organiseert hij een bemiddeling over de schade-loosstelling en de nadere regels ervan.

Wanneer de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd zich voor het misdrijf op een ziekteverschijnsel beroept of op een drank- of drugsverslaving, kan de procureur des Konings hem verzoeken een geneeskundige behandeling of iedere andere passende therapie te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren.

Il peut également inviter le mineur ayant commis un fait qualifié infraction à exécuter un travail d'intérêt général ou à suivre une formation déterminée d'une durée de 75 heures au plus et à en lui fournir la preuve.

Lorsque le mineur ayant commis un fait qualifié infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte.

§ 3. Le mineur ayant commis un fait qualifié infraction, convoqué par le procureur du Roi en exécution du § 2, a droit à l'assistance d'un avocat. Lorsqu'une personne de moins de dix-huit ans est partie à la cause et qu'elle n'a pas d'avocat, il lui en est désigné un d'office, le ministère public en avise immédiatement le bâtonnier de l'ordre des avocats. Cet avis est adressé avant toutes autres mesures. Le bâtonnier ou le bureau de consultation et de défense procède à la désignation au plus tard dans les 24 heures à compter de cet avis. Le bâtonnier ou le bureau de consultation et de défense veille, lorsqu'il y a contradiction d'intérêts, à ce que l'intéressé soit assisté par un avocat autre que celui auquel auraient fait appel ses père et mère, tuteurs ou personnes qui en ont la garde ou qui sont investies d'un droit d'action. Le mineur ne peut pas se faire représenter. La victime peut se faire assister ou représenter par un avocat.

§ 4. Le procureur du Roi ne peut proposer une des mesures visées aux §§ 1er et 2 qu'aux conditions suivantes:

1° le procureur du Roi est convaincu que ces mesures sont appropriées compte tenu des besoins du mineur et de l'intérêt de la société;

2° le mineur a librement manifesté la ferme volonté de collaborer à la mise en œuvre de la mesure;

3° le mineur, avant de manifester sa volonté de collaborer à leur mise en œuvre, est informé de la procédure prévue au § 3 et aura la possibilité de s'entretenir avec son avocat ou avec celui qui sera désigné.

4° le mineur se reconnaît responsable de l'acte ou de l'omission à l'origine de l'infraction qui lui est imputée;

5° le procureur du Roi estime qu'il y a des preuves suffisantes justifiant des poursuites relatives à l'infraction.».

De procureur des Konings kan de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, verzoeken een gemeenschapsdienst uit te voeren of een bepaalde opleiding van ten hoogste 75 uren te volgen en hem daarvan het bewijs te leveren.

De strafvordering vervalt als de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd aan alle door hem aanvaarde voorwaarden heeft voldaan.

§ 3. Een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd en die met toepassing van § 2 door de procureur des Konings wordt opgeroepen, heeft recht op bijstand van een advocaat. Wanneer een persoon beneden de achttien jaar partij is in het geding en geen advocaat heeft, wordt er hem ambtshalve een toegewezen en geeft het openbaar ministerie hiervan onverwijld kennis aan de stafhouder van de Orde van Advocaten. Dit bericht wordt vóór enige andere maatregel toegezonden. De stafhouder of het bureau voor consultatie en verdediging gaat over tot de toewijzing, uiterlijk binnen 24 uur te rekenen van dit bericht. De stafhouder of het bureau voor consultatie en verdediging ziet erop toe, indien er tegenstrijdige belangen zijn, dat de betrokkene verdedigd wordt door een andere advocaat dan diegene op wie zijn vader en moeder, voogden of personen die hem onder hun bewaring hebben of die bekleed zijn met een vorderingsrecht, beroep gedaan zouden hebben. De minderjarige mag zich niet laten vertegenwoordigen. Het slachtoffer mag zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat.

§ 4. De procureur des Konings mag een van de in de §§ 1 en 2 bedoelde maatregelen slechts voorstellen mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1° hij is ervan overtuigd dat die maatregelen gepast zijn, rekening houdend met de noden van de minderjarige en met de belangen van de samenleving;

2° de minderjarige heeft vrijelijk te kennen gegeven dat hij vastbesloten is mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de maatregel;

3° alvorens te kennen te geven dat hij wenst mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de maatregelen, wordt de minderjarige op de hoogte gebracht van de procedure en heeft hij de mogelijkheid te overleggen met zijn advocaat of met degene die zal worden aangewezen;

4° de minderjarige erkent zijn aansprakelijkheid voor de daad of de nalatigheid die aan het hem ten laste gelegde misdrijf ten grondslag ligt;

5° de procureur des Konings is van oordeel dat er voldoende bewijzen zijn die de vervolging met betrekking tot het misdrijf rechtvaardigen.».

Art. 4

L'article 37 de la même loi est remplacé comme suit:

«Art. 37. — A l'égard des personnes visées à l'article 36, 4°, qui lui sont déférées, le tribunal de la jeunesse peut faire application d'une des dispositions suivantes:

1° déclarer établi le fait qualifié infraction et prononcer une déclaration de culpabilité tout en estimant qu'il n'y a pas lieu de prendre des mesures ou des sanctions;

2° prononcer les mesures suivantes, par degré croissant de gravité:

a) La réprimande avec renvoi exprès à la norme en vigueur et explication de celle-ci, et confrontation avec les conséquences concrètes du fait commis et, sauf en ce qui concerne les personnes qui ont atteint dix-huit ans, les laisser ou les rendre aux personnes qui en ont la garde en leur enjoignant, le cas échéant, de mieux les surveiller à l'avenir. Les personnes qui ont atteint l'âge de dix-huit ans au moment du jugement sont assimilées aux mineurs pour l'application des dispositions du chapitre IV du présent titre, ainsi que de l'article 80 de la présente loi.

b) La mise sous surveillance du service social compétent chargé de veiller à l'observation des conditions fixées par le tribunal;

c) Le tribunal peut subordonner le maintien du mineur dans son milieu, moyennant le respect d'une ou plusieurs des conditions suivantes:

– fréquenter régulièrement un établissement scolaire d'enseignement ordinaire ou spécial;

– accomplir une prestation éducative ou philanthropique en rapport avec leur âge et leurs ressources;

– se soumettre aux directives pédagogiques et médicales d'un centre d'orientation éducative ou d'hygiène mentale.

d) la suspension du prononcé, à condition que la personne visée à l'article 36, 4°, s'engage à respecter une ou plusieurs des conditions suivantes dans un délai de six mois prenant cours au prononcé du jugement:

– formuler des excuses écrites ou orales;

Art. 4

Artikel 37 van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«Art. 37. — De jeugdrechtbank kan ten aanzien van de in artikel 36, 4°, bedoelde, voor haar gebrachte personen een van de volgende bepalingen toepassen:

1° het als misdrijf omschreven feit bewezen verklaren en een schuldigverklaring uitspreken, doch van oordeel zijn dat er geen aanleiding is om maatregelen of sancties te treffen;

2° de volgende maatregelen, in opgaande graad van zwaarte, uitspreken:

a) hen berispen met uitdrukkelijke verwijzing naar en de uitleg van de geldende norm en confrontatie met de concrete gevolgen van het gepleegde feit en hen, met uitzondering van de personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, laten bij degenen onder wier bewaring zij staan, dan wel hen aan de betrokkenen teruggeven, en dezen er, in voorkomend geval, toe aanmanen in het vervolg beter toezicht op hen te houden. De personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt op het ogenblik van het vonnis, worden met minderjarigen gelijkgesteld voor de toepassing van de bepalingen van hoofdstuk IV van deze titel, alsmede van artikel 80 van deze wet;

b) hen onder het toezicht plaatsen van de bevoegde sociale dienst, die moet waken over de naleving van de door de rechtbank gestelde voorwaarden;

c) de rechtbank kan het behoud van de minderjarigen in hun milieu afhankelijk maken van een of meer van de volgende voorwaarden:

– geregeld een school voor gewoon of buitengewoon onderwijs bezoeken;

– een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard leveren in verhouding tot hun leeftijd en hun middelen;

– de pedagogische en medische richtlijnen van een centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke hygiëne in acht nemen;

d) de uitspraak opschorten, op voorwaarde de in artikel 36, 4°, bedoelde personen zich binnen een termijn van zes maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, verbinden tot het naleven van één of meerdere van de volgende voorwaarden:

– zich schriftelijk of mondeling verontschuldigen;

- réparer lui-même et en nature les dommages causés si ceux-ci sont limités;

- participer à une médiation en réparation;

- s'il est établi que l'intéressé dispose de moyens financiers propres, apporter une contribution financière au Fonds d'indemnisation des victimes d'actes intentionnels de violence;

- suivre une formation scolaire, parascolaire ou professionnelle et/ou participer à des activités précises dans le cadre d'un projet d'apprentissage et de formation, à raison de 45 heures de prestations maximum;

- se soumettre aux directives d'un centre ambulatoire d'hygiène mentale, d'éducation sexuelle ou d'un centre actif dans le domaine de l'alcoolisme et de la toxicomanie;

- se présenter auprès des structures d'aide spéciale à la jeunesse organisées par les communautés.

e) le placement, sous surveillance du service social compétent, du mineur chez une personne digne de confiance ou dans un établissement approprié, en vue de son hébergement, de son traitement, de son éducation, de son instruction ou de sa formation professionnelle;

f) le placement résidentiel du mineur dans un service thérapeutique en matière de drogue, pour une durée maximale de 3 mois, si le fait qualifié infraction a été commis principalement pour entretenir une dépendance et si un rapport médical circonstancié récent a montré que l'intégrité physique ou psychique de l'intéressé ne peut être protégée d'une autre manière;

g) le placement résidentiel du mineur dans un service pédopsychiatrique, pour une durée maximale de 3 mois, s'il ressort qu'il souffre d'un trouble mental en rapport avec le fait qualifié d'infraction qui anéantit ou affecte gravement sa faculté de jugement et/ou sa capacité à contrôler ses actes et si cette situation a été attestée dans un rapport pédopsychiatrique récent et indépendant établi selon les standards minimums déterminés par le Roi.

3° Prononcer les sanctions suivantes par degré croissant de gravité:

a) l'exécution d'un travail d'intérêt général d'une durée comprise entre 10 et 150 heures si le mineur a marqué son accord et si le même fait commis par une personne majeure aurait pu être puni d'un emprisonnement correctionnel d'un mois ou d'une peine plus lourde prévue par le Code pénal ou par les lois pénales spéciales;

- de la schade persoonlijk in natura herstellen, wanneer deze beperkt is;

- aan een herstellbemiddeling deelnemen;

- een bijdrage leveren aan het Bijzonder Fonds tot hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden om het slachtoffer geheel of ten dele te vergoeden, wanneer is vastgesteld dat de betrokken minderjarigen over eigen financiële middelen beschikken;

- een schoolse, buitenschoolse of beroepsopleiding of vorming en/of aan nader omschreven activiteiten van een leer- en vormingsproject deelnemen, tot een maximum van 45 uitvoeringsuren;

- zich onderwerpen aan de richtlijnen van een centrum voor ambulante geestelijke gezondheidszorg, voor seksuele opvoeding of van een centrum voor alcohol- en drugsverslaving;

- zich aanmelden bij de door de gemeenschappen ingerichte voorzieningen voor bijzondere jeugdbijstand;

e) hen, onder toezicht van de bevoegde sociale dienst, uitbesteden bij een betrouwbaar persoon of plaatsen in een geschikte inrichting, met het oog op hun huisvesting, behandeling, opvoeding, onderricht of beroepsopleiding;

f) de minderjarigen voor ten hoogste 3 maanden in een drugtherapeutische dienst plaatsen, wanneer het als misdrijf omschreven feit in hoofdzaak is gepleegd om een drugsverslaving in stand te houden en wanneer uit een recent omstandig geneeskundig rapport is gebleken dat hun fysieke of psychische integriteit onmogelijk op een andere wijze kan beschermd worden;

g) voor ten hoogste drie maanden overgaan tot de residentiële plaatsing van de minderjarigen in een jeugdpsychiatrische dienst, wanneer blijkt dat zij aan een geestesstoornis lijden die hun oordeelsvermogen en/of het controlevermogen over hun daden opheft of ernstig aantast en die verband houdt met het als misdrijf omschreven feit en wanneer deze toestand blijkt uit een recente onafhankelijke jeugdpsychiatrische expertise, welke voldoet aan de door de Koning bepaalde minimumstandaarden;

3° de volgende sancties, in opgaande graad van zwaarte, uitspreken:

a) het uitvoeren van een taak in dienst van de gemeenschap gedurende 10 à 150 uur indien de minderjarigen daarmee hebben ingestemd en mocht hetzelfde feit, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, kunnen worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van één maand of een zwaardere straf, zoals is bepaald bij het Strafwetboek of de bijzondere strafwetten;

b) le paiement d'une amende, limitée au minimum, majoré des décimes additionnels, prévu par le Code pénal ou par les lois pénales spéciales, pour autant que le mineur ait plus de 16 ans et dispose de moyens financiers propres;

c) le séjour dans une institution fédérale ouverte d'observation et d'éducation sous surveillance. Cette sanction est prononcée par décision motivée si les conditions suivantes se trouvent réunies:

- toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a échoué;
- le fait, prévu par le Code pénal ou les lois pénales spéciales, s'il avait été commis par une personne majeure, est de nature à entraîner un emprisonnement d'un mois au moins et de 5 ans au plus ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a appliqué à l'égard de l'intéressé cette sanction ou la sanction visée au premier tiret.

La durée maximale de cette sanction est d'un an. Le tribunal de la jeunesse fixe les modalités de cette sanction, sans préjudice de la possibilité pour lui de l'assortir d'un sursis complet ou partiel pour un délai de 6 mois à compter de la date du jugement, pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général, d'une durée comprise entre 10 et 150 heures.

d) Le séjour limité obligatoire dans un centre fédéral fermé d'observation et d'éducation sous surveillance. Cette sanction est exceptionnelle et ne peut être prononcée que par décision spécialement motivée et que si les conditions suivantes se trouvent réunies:

- toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a échoué;
- le fait, prévu par le Code pénal ou les lois pénales spéciales, s'il avait été commis par une personne majeure, est de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de six mois ou d'une peine plus lourde ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a appliqué à l'égard de l'intéressé cette sanction ou la sanction visée au tiret précédent.

La durée maximale de cette sanction est d'un an si l'intéressé est âgé de moins de 14 ans, de 2 ans, s'il est âgé de moins de 16 ans et de 3 ans s'il est âgé de plus de 16 ans. Le tribunal de la jeunesse fixe les modalités de cette sanction, sans préjudice de la possibilité pour lui de l'assortir d'un sursis complet ou partiel pour un délai de 6 mois à compter de la date du

b) betaling van een geldboete, beperkt tot het minimumbedrag, vermeerderd met de opdecimen, zoals is bepaald bij het Strafwetboek of de bijzondere strafwetten, op voorwaarde dat de minderjarigen ouder zijn dan 16 jaar en over eigen financiële middelen beschikken;

c) een verblijf onder toezicht in een federale open instelling voor observatie en opvoeding. Die straf wordt uitgesproken bij een met redenen omklede beslissing indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- elke andere maatregel dan wel sanctie is ongepast of onmogelijk, of heeft gefaald;
- het bij het Strafwetboek of de bijzondere strafwetten bepaalde feit kan, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van ten minste een maand en ten hoogste 5 jaar, of de jeugdrechtbank heeft ten aanzien van de betrokkenen in de loop van de voorgaande zes maanden toepassing gemaakt van die sanctie dan wel van de bij het eerste gedachtestreepje vermelde sanctie.

De duur van die sanctie bedraagt maximaal één jaar. De jeugdrechtbank bepaalt de nadere regels inzake die sanctie, zulks onverminderd de mogelijkheid voor die rechtbank om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen voor een termijn van 6 maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkenen zich verbinden tot het vervullen van een taak in dienst van de gemeenschap ten belope van 10 à 150 uur;

d) een verplicht beperkt verblijf onder toezicht in een federale gesloten instelling voor observatie en opvoeding. Die sanctie is uitzonderlijk en kan slechts worden uitgesproken bij een bijzondere met redenen omklede beslissing indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- elke andere maatregel dan wel sanctie is ongepast of onmogelijk, of heeft gefaald;
- het bij het Strafwetboek of de bijzondere strafwetten bepaalde feit kan, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van zes maanden of een zwaardere straf, of de jeugdrechtbank heeft ten aanzien van de betrokkenen toepassing gemaakt van die sanctie dan wel van de bij het eerste gedachtestreepje vermelde sanctie.

De duur van die sanctie bedraagt maximaal één jaar voor wie jonger is dan 14 jaar, maximaal 2 jaar voor wie jonger is dan 16 jaar en maximaal 3 jaar voor wie ouder is dan 16 jaar. De jeugdrechtbank bepaalt de nadere regels inzake die sanctie, zulks onverminderd de mogelijkheid voor die rechtbank om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen voor een termijn van 6

jugement, pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général, d'une durée comprise entre 10 et 150 heures.

e) le séjour obligatoire dans un centre fédéral fermé d'observation et d'éducation. Cette sanction est exceptionnelle et ne peut être prononcée que par décision spécialement motivée et que si les conditions suivantes se trouvent réunies:

- toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a échoué;
- le fait, prévu par le Code pénal ou les lois pénales spéciales, s'il avait été commis par une personne majeure, est de nature à entraîner une peine de réclusion de 10 ans ou une peine plus lourde, s'il s'agit des infractions visées aux articles 322, 323 et 324 du Code pénal ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a appliqué à l'égard de l'intéressé cette sanction ou la sanction visée au tiret précédent.

La durée maximale de cette sanction est de 2 ans si l'intéressé est âgé de moins de 14 ans, de 3 ans, s'il est âgé de moins de 16 ans et de 4 ans s'il est âgé de plus de 16 ans. Le tribunal de la jeunesse fixe les modalités de cette sanction, sans préjudice de la possibilité pour lui de l'assortir d'un sursis complet ou partiel pour un délai de 6 mois à compter de la date du jugement, pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général, d'une durée comprise entre 10 et 150 heures ».

2 décembre 2004

Daniel BACQUELAINE (MR)
Jean-Pierre MALMENDIER (MR)
Alain COURTOIS (MR)

maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkenen zich verbinden tot het vervullen van een taak in dienst van de gemeenschap ten belope van 10 à 150 uur;

e) een verplicht verblijf in een federale gesloten instelling voor observatie en opvoeding. Die sanctie is uitzonderlijk en kan slechts worden uitgesproken bij een bijzondere met redenen omklede beslissing indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- elke andere maatregel dan wel sanctie is ongepast of onmogelijk, of heeft gefaald;
- het bij het Strafwetboek of de bijzondere strafwetten bepaalde feit kan, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van 10 jaar of een zwaardere straf, zo het gaat om de in de artikelen 322, 323 en 324 van het Strafwetboek bedoelde misdrijven, of de jeugdrechtbank heeft ten aanzien van de betrokkenen toepassing gemaakt van die sanctie dan wel van de bij het eerste gedachtestreepje vermelde sanctie.

De duur van die sanctie bedraagt 2 jaar voor wie jonger is dan 14 jaar, 3 jaar voor wie jonger is dan 16 jaar en 4 jaar voor wie ouder is dan 16 jaar. De jeugdrechtbank bepaalt de nadere regels inzake die sanctie, zulks onverminderd de mogelijkheid voor die rechtbank om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen voor een termijn van 6 maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkenen zich verbinden tot het vervullen van een taak in dienst van de gemeenschap ten belope van 10 à 150 uur.».

2 december 2004

TEXTE DE BASE

Loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

Titre II. Protection judiciaire

Chapitre III. Des mesures de protection des mineurs

Section 1ère. Des mesures à l'égard des parents

Section 2. Des mesures à l'égard des mineurs

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° [des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis avant l'âge de dix-huit ans accomplis;]

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décem-

TEXTE DE BASE ADAPTÉ À LA PROPOSITION

Loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

Titre II. Protection judiciaire

Chapitre III. Des mesures de protection des mineurs

Section 1ère. Des mesures à l'égard des parents

Section 2. Des mesures à l'égard des mineurs

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° **des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis entre l'âge de douze ans et de dix-huit ans¹;**

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décem-

¹ Art. 2

BASISTEKST**Wet van 8 april 1965 betreffende de
jeugdbescherming****Titel I. Sociale bescherming****Titel II. Gerechtelijke bescherming****Hoofdstuk I. Jeugdrechtbanken en jeugdkamers
van de hoven van beroep****Hoofdstuk II. Burgerrechtelijke bepalingen
betreffende de minderjarigen****Hoofdstuk III. Maatregelen ter bescherming van de
minderjarigen****Afdeling 1. Maatregelen ten aanzien van de ouders****Afdeling 2. Maatregelen ten aanzien van de
minderjarigen****Art. 36**

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° [van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die vervolgd worden wegens een als misdrijf omschreven feit, gepleegd vóór de volle leeftijd van achttien jaar;]

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereik op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24,

BASISTEKST AANGEPAST AAN HET VOORSTEL**Wet van 8 april 1965 betreffende de
jeugdbescherming****Titel I. Sociale bescherming****Titel II. Gerechtelijke bescherming****Hoofdstuk I. Jeugdrechtbanken en jeugdkamers
van de hoven van beroep****Hoofdstuk II. Burgerrechtelijke bepalingen
betreffende de minderjarigen****Hoofdstuk III. Maatregelen ter bescherming van de
minderjarigen****Afdeling 1. Maatregelen ten aanzien van de ouders****Afdeling 2. Maatregelen ten aanzien van de
minderjarigen****Art. 36**

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° **van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die worden vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit dat werd gepleegd tussen de volle leeftijd van twaalf jaar en achttien jaar;**¹

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereik op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24,

¹ Art. 2

bre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Région de langue néerlandaise

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° [des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis avant l'âge de dix-huit ans accomplis;]

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décembre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Région bilingue de Bruxelles-Capitale

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

bre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Région de langue néerlandaise

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis entre l'âge de douze ans et de dix-huit ans²;

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décembre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Région bilingue de Bruxelles-Capitale

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

² Art. 2

tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Nederlands taalgebied

Art. 36

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° [van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die vervolgd worden wegens een als misdrijf omschreven feit, gepleegd vóór de volle leeftijd van achttien jaar;]

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Art. 36

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Nederlands taalgebied

Art. 36

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die worden vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit dat werd gepleegd tussen de volle leeftijd van twaalf jaar en achttien jaar;²

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad

Art. 36

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

² Art. 2

4° [des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis avant l'âge de dix-huit ans accomplis;]

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décembre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Région de langue française

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° [des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis avant l'âge de dix-huit ans accomplis;]

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décembre

4° des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis entre l'âge de douze ans et de dix-huit ans³;

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décembre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Région de langue française

Art. 36

Le tribunal de la jeunesse connaît:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° des réquisitions du ministère public à l'égard des personnes poursuivies du chef d'un fait qualifié infraction, commis entre l'âge de douze ans et de dix-huit ans⁴;

5° [du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer ou de ne pas imposer une sanction administrative prévue à l'article 119bis, § 2, alinéa 2, 1°, de la nouvelle loi communale, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de seize ans accomplis au moment des faits;]

[6° du recours introduit par requête écrite et gratuite contre la décision d'imposer une sanction administrative visée à l'article 24, alinéa 2, de la loi du 21 décembre

³ Art. 2

⁴ Art. 2

4° [van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die vervolgd worden wegens een als misdrijf omschreven feit, gepleegd vóór de volle leeftijd van achttien jaar;]

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereik op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Frans taalgebied

Art. 36

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° [van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die vervolgd worden wegens een als misdrijf omschreven feit, gepleegd vóór de volle leeftijd van achttien jaar;]

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereik op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24,

4° van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die worden vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit dat werd gepleegd tussen de volle leeftijd van twaalf jaar en achttien jaar;³

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereik op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Frans taalgebied

Art. 36

De jeugdrechtbank neemt kennis:

1° [...];

2° [...];

3° [...];

4° van de vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van de personen die worden vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit dat werd gepleegd tussen de volle leeftijd van twaalf jaar en achttien jaar;⁴

5° [van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen of niet-opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 119, § 2, tweede lid, 1, van de nieuwe gemeentewet, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 16 jaar hebben bereik op het tijdstip van de feiten;]

[6° van het hoger beroep ingesteld bij kosteloos verzoekschrift tegen een beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie als bedoeld in artikel 24,

³ Art. 2

⁴ Art. 2

bre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Communauté germanophone

[Art. 36*bis*

Par dérogation à l'article 36, 4°, et sauf en cas de connexité avec des poursuites du chef d'infractions autres que celles prévues ci-dessous, les juridictions compétentes en vertu du droit commun connaissent des réquisitions du ministère public à l'égard des [personnes de plus de seize ans et de moins de dix-huit ans][...] au moment des faits, poursuivis du chef d'infraction:

1° aux dispositions des lois et règlements sur la police du roulage;

2° aux articles 418, 419 et 420 du Code pénal, pour autant qu'elle soit connexe à une infraction aux lois et règlements visés au 1°

3° [à la loi du 21 novembre 1989] relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs.

[Si les débats devant ces juridictions] font apparaître qu'une mesure de garde, de préservation ou d'éducation serait plus adéquate en la cause, ces juridictions peuvent, par décision motivée, se dessaisir et renvoyer l'affaire au ministère public aux fins de réquisitions devant le tribunal de la jeunesse, s'il y a lieu.

La loi relative à la détention préventive n'est pas applicable aux [personnes visées] par le présent article, sauf s'il y a délit de fuite.]

bre 1998 relative à la sécurité lors des matches de football, à l'égard des mineurs ayant atteint l'âge de quatorze ans accomplis au moment des faits.]

[...]

Communauté germanophone

[Art. 36*bis*

Par dérogation à l'article 36, 4°, et sauf en cas de connexité avec des poursuites du chef d'infractions autres que celles prévues ci-dessous, les juridictions compétentes en vertu du droit commun connaissent des réquisitions du ministère public à l'égard des [personnes de plus de seize ans et de moins de dix-huit ans][...] au moment des faits, poursuivis du chef d'infraction:

1° aux dispositions des lois et règlements sur la police du roulage;

2° aux articles 418, 419 et 420 du Code pénal, pour autant qu'elle soit connexe à une infraction aux lois et règlements visés au 1°

3° [à la loi du 21 novembre 1989] relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs.

[Si les débats devant ces juridictions] font apparaître qu'une mesure de garde, de préservation ou d'éducation serait plus adéquate en la cause, ces juridictions peuvent, par décision motivée, se dessaisir et renvoyer l'affaire au ministère public aux fins de réquisitions devant le tribunal de la jeunesse, s'il y a lieu.

La loi relative à la détention préventive n'est pas applicable aux [personnes visées] par le présent article, sauf s'il y a délit de fuite.]

Art. 36*ter*

§ 1er. Le procureur du Roi peut adresser au mineur ayant commis un fait qualifié infraction une lettre d'avertissement dans laquelle il indique qu'il a pris connaissance des faits, qu'il estime ces faits établis à charge du mineur et qu'il a décidé de classer le dossier sans suite.

tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Duitstalige Gemeenschap

[Art. 36*bis*

In afwijking van artikel 36, 4°, en behoudens samenhang met vervolgingen wegens andere misdrijven dan die hieronder bepaald, nemen de gerechten, bevoegd op grond van het gemene recht, kennis van de vorderingen van het openbaar ministerie jegens [personen ouder dan zestien jaar en beneden achttien jaar][...] op het ogenblik van de feiten, vervolgd wegens overtreding van:

1° de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer;

2° de artikelen 418, 419 en 420 van het Strafwetboek voor zover er samenhang is met een overtreding van de onder 1° bedoelde wetten en verordeningen;

3° [de wet van 21 november 1989] betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

[Indien uit de debatten voor die gerechten] blijkt dat een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding geschikter is, kunnen die gerechten de zaak bij een met redenen omklede beslissing uit handen geven en ze naar het openbaar ministerie verwijzen met het oog op de vorderingen voor de jeugdrechtbank als daartoe grond bestaat.

De wet betreffende de voorlopige hechtenis is niet toepasselijk op de in dit artikel [bedoelde personen], tenzij bij vluchtmisdrijf.]

tweede lid, van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, aan minderjarigen die de volle leeftijd van 14 jaar hebben bereikt op het tijdstip van de feiten.]

[...]

Duitstalige Gemeenschap

[Art. 36*bis*

In afwijking van artikel 36, 4°, en behoudens samenhang met vervolgingen wegens andere misdrijven dan die hieronder bepaald, nemen de gerechten, bevoegd op grond van het gemene recht, kennis van de vorderingen van het openbaar ministerie jegens [personen ouder dan zestien jaar en beneden achttien jaar][...] op het ogenblik van de feiten, vervolgd wegens overtreding van:

1° de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer;

2° de artikelen 418, 419 en 420 van het Strafwetboek voor zover er samenhang is met een overtreding van de onder 1° bedoelde wetten en verordeningen;

3° [de wet van 21 november 1989] betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

[Indien uit de debatten voor die gerechten] blijkt dat een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding geschikter is, kunnen die gerechten de zaak bij een met redenen omklede beslissing uit handen geven en ze naar het openbaar ministerie verwijzen met het oog op de vorderingen voor de jeugdrechtbank als daartoe grond bestaat.

De wet betreffende de voorlopige hechtenis is niet toepasselijk op de in dit artikel [bedoelde personen], tenzij bij vluchtmisdrijf.]

Art. 36*ter*

§ 1. De procureur des Konings kan de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd een waarschuwingsbrief sturen waarin hij aangeeft dat hij kennis heeft genomen van de feiten, dat hij die feiten bewezen acht ten laste van de minderjarige en dat hij beslist heeft het dossier te seponeren.

Une copie de la lettre d'avertissement est transmise aux père et mère, au tuteur du mineur ou aux personnes qui en ont la garde en droit ou en fait.

Le procureur du Roi peut toutefois convoquer le mineur et les personnes visées à l'alinéa précédent pour leur notifier cette lettre d'avertissement.

§ 2. Le procureur du Roi peut convoquer le mineur ayant commis un fait qualifié infraction et l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités.

Lorsque le mineur ayant commis un fait qualifié infraction invoque comme cause de l'infraction la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude à l'alcool ou aux stupéfiants, le procureur du Roi peut l'inviter à suivre un traitement médical ou toute autre thérapie adéquate, et à en fournir périodiquement la preuve.

Il peut également inviter le mineur ayant commis un fait qualifié infraction à exécuter un travail d'intérêt général ou à suivre une formation déterminée d'une durée de 75 heures au plus et à en lui fournir la preuve.

Lorsque le mineur ayant commis un fait qualifié infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte.

§ 3. Le mineur ayant commis un fait qualifié infraction, convoqué par le procureur du Roi en exécution du § 2 a droit à l'assistance d'un avocat. Lorsqu'une personne de moins de dix – huit ans est partie à la cause et qu'elle n'a pas d'avocat, il lui en est désigné un d'office, le ministère public en avise immédiatement le bâtonnier de l'ordre des avocats. Cet avis est adressé avant toutes autres mesures. Le bâtonnier ou le bureau de consultation et de défense procède à la désignation au plus tard dans les 24 heures à compter de cet avis. Le bâtonnier ou le bureau de consultation et de défense veille, lorsqu'il y a contradiction d'intérêts, à ce que l'intéressé soit assisté par un avocat autre que celui auquel auraient fait appel ses père et mère, tuteurs

Een kopie van de waarschuwingsbrief wordt overgezonden aan de vader en de moeder, aan de voogd van de minderjarige of aan de personen die hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben.

De procureur des Konings kan de minderjarige en de in het vorige lid bedoelde personen echter oproepen om hun die waarschuwingsbrief ter hand te stellen.

§ 2. De procureur des Konings kan de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, oproepen en hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem daarvan het bewijs te leveren. In voorkomend geval roept de procureur des Konings ook het slachtoffer op en organiseert hij een bemiddeling over de schadeloosstelling en de nadere regels ervan.

Wanneer de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd zich voor het misdrijf op een ziekteverschijnsel beroept of op een drank- of drugsverslaving, kan de procureur des Konings hem verzoeken een geneeskundige behandeling of iedere andere passende therapie te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren.

De procureur des Konings kan de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, verzoeken een gemeenschapsdienst uit te voeren of een bepaalde opleiding van ten hoogste 75 uren te volgen en hem daarvan het bewijs te leveren.

De strafvordering vervalt als de minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd aan alle door hem aanvaarde voorwaarden heeft voldaan.

§ 3. Een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd en die met toepassing van § 2 door de procureur des Konings wordt opgeroepen, heeft recht op bijstand van een advocaat. Wanneer een persoon beneden de achttien jaar partij is in het geding en geen advocaat heeft, wordt er hem ambtshalve een toegewezen en geeft het openbaar ministerie hiervan onverwijld kennis aan de stafhouder van de Orde van Advocaten. Dit bericht wordt vóór enige andere maatregel toegezonden. De stafhouder of het bureau voor consultatie en verdediging gaat over tot de toewijzing, uiterlijk binnen 24 uur te rekenen van dit bericht. De stafhouder of het bureau voor consultatie en verdediging ziet erop toe, indien er tegenstrijdige belangen zijn, dat

ou personnes qui en ont la garde ou qui sont investies d'un droit d'action.

Le mineur ne peut pas se faire représenter.

La victime peut se faire assister ou représenter par un avocat.

§ 4. Le procureur du Roi ne peut proposer une des mesures visées aux §§ 1er et 2 qu'aux conditions suivantes:

1° le procureur du Roi est convaincu que ces mesures sont appropriées compte tenu des besoins du mineur et de l'intérêt de la société;

2° le mineur a librement manifesté la ferme volonté de collaborer à la mise en œuvre de la mesure;

3° le mineur, avant de manifester sa volonté de collaborer à leur mise en œuvre, est informé de la procédure prévue au § 3 et aura la possibilité de s'entretenir avec son avocat ou avec celui qui sera désigné.

4° le mineur se reconnaît responsable de l'acte ou de l'omission à l'origine de l'infraction qui lui est imputée;

5° le procureur du Roi estime qu'il y a des preuves suffisantes justifiant des poursuites relatives à l'infraction.⁵

Art. 37

Art. 37

[§ 1er.

Le tribunal de la jeunesse peut ordonner à l'égard des personnes qui lui sont déférées, des mesures de garde, de préservation et d'éducation.

§ 2.

Il peut selon les circonstances:

A l'égard des personnes visées à l'article 36, 4°, qui lui sont déférées, le tribunal de la jeunesse peut faire application d'une des dispositions suivantes:

1° déclarer établi le fait qualifié infraction et prononcer une déclaration de culpabilité tout en estimant qu'il n'y a pas lieu de prendre des mesures ou des sanctions;

⁵ Art. 3

de betrokkene verdedigd wordt door een andere advocaat dan diegene op wie zijn vader en moeder, voogden of personen die hem onder hun bewaring hebben of die bekleed zijn met een vorderingsrecht, beroep gedaan zouden hebben.

De minderjarige mag zich niet laten vertegenwoordigen.

Het slachtoffer mag zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat.

§ 4. De procureur des Konings mag een van de in de §§ 1 en 2 bedoelde maatregelen slechts voorstellen mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1° hij is ervan overtuigd dat die maatregelen gepast zijn, rekening houdend met de noden van de minderjarige en met de belangen van de samenleving;

2° de minderjarige heeft vrijelijk te kennen gegeven dat hij vastbesloten is mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de maatregel;

3° alvorens te kennen te geven dat hij wenst mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de maatregelen, wordt de minderjarige op de hoogte gebracht van de procedure en heeft hij de mogelijkheid te overleggen met zijn advocaat of met degene die zal worden aangewezen;

4° de minderjarige erkent zijn aansprakelijkheid voor de daad of de nalatigheid die aan het hem ten laste gelegde misdrijf ten grondslag ligt;

5° de procureur des Konings is van oordeel dat er voldoende bewijzen zijn die de vervolging met betrekking tot het misdrijf rechtvaardigen.⁵

Art. 37

[§ 1.

De jeugdrechtbank kan de voor haar gebrachte personen maatregelen van bewaring, behoeding en opvoeding opleggen.

§ 2.

Zij kan naar gelang van de omstandigheden:

Art. 37

De jeugdrechtbank kan ten aanzien van de in artikel 36, 4°, bedoelde, voor haar gebrachte personen een van de volgende bepalingen toepassen:

1° het als misdrijf omschreven feit bewezen verklaren en een schuldigverklaring uitspreken, doch van oordeel zijn dat er geen aanleiding is om maatregelen of sancties te treffen;

⁵ Art. 3

1° les réprimander et, sauf en ce qui concerne celles qui ont atteint dix-huit ans, les laisser ou les rendre aux personnes qui en ont la garde en leur enjoignant le cas échéant de mieux les surveiller à l'avenir;

2° les soumettre à la surveillance du service social compétent chargé de veiller à l'observation des conditions fixées par le tribunal. Le tribunal peut subordonner le maintien des personnes visées au § 1er dans leur milieu, notamment à une ou plusieurs des conditions suivantes:

a) fréquenter régulièrement un établissement scolaire d'enseignement ordinaire ou spécial;

b) accomplir une prestation éducative ou philanthropique en rapport avec leur âge et leurs ressources;

c) se soumettre aux directives pédagogiques et médicales d'un centre d'orientation éducative ou d'hygiène mentale;

3° les placer sous surveillance du service social compétent, chez une personne digne de confiance ou dans un établissement approprié, en vue de leur hébergement, de leur traitement, de leur éducation, de leur instruction ou de leur formation professionnelle;

4° les confier à une institution publique d'observation et d'éducation sous surveillance ou au groupe des institutions publiques d'observation et d'éducation sous surveillance. En ce qui concerne les personnes visées à l'article 36, 4° et sans préjudice des dispositions de l'article 60, la décision précise la durée de la mesure et si elle prescrit un régime éducatif fermé organisé par les autorités compétentes en vertu de l'article 59bis, §§ 2bis et 4bis de la Constitution et de l'article 5, § 1er, II, 6° de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, modifiée par la loi du 8 août 1988.

L'accès aux institutions publiques d'observation et d'éducation sous surveillance est réservé, sauf circonstances très exceptionnelles, au jeune âgé de plus de douze ans.

2° prononcer les mesures suivantes, par degré croissant de gravité:

a) La réprimande avec renvoi exprès à la norme en vigueur et explication de celle-ci, et confrontation avec les conséquences concrètes du fait commis et, sauf en ce qui concerne les personnes qui ont atteint dix-huit ans, les laisser ou les rendre aux personnes qui en ont la garde en leur enjoignant, le cas échéant, de mieux les surveiller à l'avenir. Les personnes qui ont atteint l'âge de dix-huit ans au moment du jugement sont assimilées aux mineurs pour l'application des dispositions du chapitre IV du présent titre, ainsi que de l'article 80 de la présente loi.

b) La mise sous surveillance du service social compétent chargé de veiller à l'observation des conditions fixées par le tribunal;

c) Le tribunal peut subordonner le maintien du mineur dans son milieu, moyennant le respect d'une ou plusieurs des conditions suivantes:

– fréquenter régulièrement un établissement scolaire d'enseignement ordinaire ou spécial;

– accomplir une prestation éducative ou philanthropique en rapport avec leur âge et leurs ressources;

– se soumettre aux directives pédagogiques et médicales d'un centre d'orientation éducative ou d'hygiène mentale.

d) la suspension du prononcé, à condition que la personne visée à l'article 36, 4°, s'engage à respecter une ou plusieurs des conditions suivantes dans un délai de six mois prenant cours au prononcé du jugement:

– formuler des excuses écrites ou orales;

– réparer lui-même et en nature les dommages causés si ceux-ci sont limités;

– participer à une médiation en réparation;

– s'il est établi que l'intéressé dispose de moyens financiers propres, apporter une contribution financière au Fonds d'indemnisation des victimes d'actes intentionnels de violence;

1° hen berispen en hen, met uitzondering van de personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, laten bij degenen onder wier bewaring zij staan, dan wel hen aan de betrokkenen teruggeven, en dezen er, in voorkomend geval, toe aanmanen in het vervolg beter toezicht op hen te houden;

2° hen onder het toezicht plaatsen van de bevoegde sociale dienst, die moet waken over de naleving van de door de rechtbank gestelde voorwaarden. De rechtbank kan het behoud van de in § 1 bedoelde personen in hun milieu met name afhankelijk maken van een of meer van de volgende voorwaarden:

a) geregeld een school voor gewoon of buitengewoon onderwijs bezoeken;

b) een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard leveren in verhouding tot hun leeftijd en hun midelen;

c) de pedagogische en medische richtlijnen van een centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke hygiëne in acht nemen;

3° hen, onder toezicht van de bevoegde sociale dienst, uitbesteden bij een betrouwbaar persoon of plaatsen in een geschikte inrichting, met het oog op hun huisvesting, behandeling, opvoeding, onderricht of beroepsopleiding;

4° hen toevertrouwen aan een openbare instelling voor observatie en opvoeding onder toezicht of aan de groep openbare instellingen voor observatie en opvoeding onder toezicht. Ten aanzien van de personen bedoeld in artikel 36, 4°, en onverminderd het bepaalde in artikel 60 wordt in de beslissing vastgesteld wat de duur van de maatregel is, alsmede of het om opnemings in een gesloten opvoedingsafdeling gaat, zoals georganiseerd door de overheden die daartoe bevoegd zijn overeenkomstig artikel 59bis, §§ *2bis* en *4bis* van de Grondwet, alsmede van artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988.

Behoudens in zeer uitzonderlijke omstandigheden staan openbare instellingen voor observatie en opvoeding onder toezicht alleen open voor de jongere boven de twaalf jaar.

2° de volgende maatregelen, in opgaande graad van zwaarte, uitspreken:

a) hen berispen met uitdrukkelijke verwijzing naar en de uitleg van de geldende norm en confrontatie met de concrete gevolgen van het gepleegde feit en hen, met uitzondering van de personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, laten bij degenen onder wier bewaring zij staan, dan wel hen aan de betrokkenen teruggeven, en dezen er, in voorkomend geval, toe aanmanen in het vervolg beter toezicht op hen te houden. De personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt op het ogenblik van het vonnis, worden met minderjarigen gelijkgesteld voor de toepassing van de bepalingen van hoofdstuk IV van deze titel, alsmede van artikel 80 van deze wet;

b) hen onder het toezicht plaatsen van de bevoegde sociale dienst, die moet waken over de naleving van de door de rechtbank gestelde voorwaarden;

c) de rechtbank kan het behoud van de minderjarigen in hun milieu afhankelijk maken van een of meer van de volgende voorwaarden:

– geregeld een school voor gewoon of buitengewoon onderwijs bezoeken;

– een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard leveren in verhouding tot hun leeftijd en hun middelen;

– de pedagogische en medische richtlijnen van een centrum voor opvoedkundige voorlichting of geestelijke hygiëne in acht nemen;

d) de uitspraak opschorten, op voorwaarde de in artikel 36, 4°, bedoelde personen zich binnen een termijn van zes maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, verbinden tot het naleven van één of meerdere van de volgende voorwaarden:

– zich schriftelijk of mondeling verontschuldigen;

– de schade persoonlijk in natura herstellen, wanneer deze beperkt is;

– aan een herstelbemiddeling deelnemen;

– een bijdrage leveren aan het Bijzonder Fonds tot hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden om het slachtoffer geheel of ten dele te vergoeden, wanneer is vastgesteld dat de betrokken minderjarigen over eigen financiële middelen beschikken;

§ 3.

Les mesures prévues au § 2, 2° à 4°, sont suspendues lorsque l'intéressé se trouve sous les armes. Elles prennent fin lorsque l'intéressé atteint dix-huit ans.

Toutefois, à l'égard des personnes visées à l'article 36, 4°, et sans préjudice de l'article 60:

1° à la requête de l'intéressé, ou sur réquisition du ministère public en cas de mauvaise conduite persistante ou de comportement dangereux de l'intéressé, une prolongation de ces mesures peut être ordonnée, par jugement, pour une durée déterminée ne dépassant pas le jour où l'intéressé atteindra l'âge de vingt ans. Le tribunal est saisi de la requête ou de la réquisition dans les trois mois précédant le jour de la majorité de l'intéressé;

2° ces mesures pourront être ordonnées par jugement pour une durée déterminée ne dépassant pas le jour où l'intéressé atteindra vingt ans, lorsqu'il s'agit de personnes qui ont commis un fait qualifié infraction après l'âge de dix-sept ans.

En cas d'appel contre ces jugements, la chambre de la jeunesse de la cour d'appel statue d'urgence. L'appel n'est pas suspensif. Les jugements et arrêts prononcés en application de cet article ne sont pas susceptibles d'opposition.

§ 4.

La mesure de réprimande prévue au § 2, 1°, est applicable aux personnes qui ont commis un fait qualifié infraction avant l'âge de dix-huit ans, même si elles ont dépassé cet âge au moment du jugement.

Les personnes visées à l'alinéa précédent qui ont atteint l'âge de dix-huit ans au moment du jugement, sont assimilées aux mineurs pour l'application des dispositions du chapitre IV du présent titre, ainsi que de l'article 80 de la présente loi.]

Texte fédéral

Remplacé par l'art. 2 de la L. du 2 février 1994 (*M.B.*, 17 septembre 1994).

– suivre une formation scolaire, parascolaire ou professionnelle et/ou participer à des activités précises dans le cadre d'un projet d'apprentissage et de formation, à raison de 45 heures de prestations maximum;

– se soumettre aux directives d'un centre ambulatoire d'hygiène mentale, d'éducation sexuelle ou d'un centre actif dans le domaine de l'alcoolisme et de la toxicomanie;

– se présenter auprès des structures d'aide spéciale à la jeunesse organisées par les Communautés.

e) le placement, sous surveillance du service social compétent, du mineur chez une personne digne de confiance ou dans un établissement approprié, en vue de son hébergement, de son traitement, de son éducation, de son instruction ou de sa formation professionnelle;

f) le placement résidentiel du mineur dans un service thérapeutique en matière de drogue, pour une durée maximale de 3 mois, si le fait qualifié infraction a été commis principalement pour entretenir une dépendance et si un rapport médical circonstancié récent a montré que l'intégrité physique ou psychique de l'intéressé ne peut être protégée d'une autre manière;

g) le placement résidentiel du mineur dans un service pédopsychiatrique, pour une durée maximale de 3 mois, s'il ressort qu'il souffre d'un trouble mental en rapport avec le fait qualifié d'infraction qui anéantit ou affecte gravement sa faculté de jugement et/ou sa capacité à contrôler ses actes et si cette situation a été attestée dans un rapport pédopsychiatrique récent et indépendant établi selon les standards minimums déterminés par le Roi.

3° Prononcer les sanctions suivantes par degré croissant de gravité:

a) l'exécution d'un travail d'intérêt général d'une durée comprise entre 10 et 150 heures si le mineur a marqué son accord et si le même fait commis par une personne majeure aurait pu être puni d'un emprisonnement correctionnel d'un mois ou d'une peine plus lourde prévue par le Code pénal ou par les lois pénales spéciales;

§ 3.

De onder 2° tot 4° van § 2 bedoelde maatregelen worden geschorst wanneer de betrokkene onder de wapens is. Ze nemen een einde wanneer hij de leeftijd van achttien jaar bereikt.

Ten aanzien van de in artikel 36, 4°, bedoelde personen kunnen deze maatregelen, onverminderd het bepaalde in artikel 60, evenwel:

1° op verzoek van de betrokkene dan wel indien de betrokkene blijkt geeft van aanhoudend wangedrag of zich gevaarlijk gedraagt, op vordering van het openbaar ministerie, bij vonnis voor een bepaalde duur, uiterlijk tot de dag waarop de betrokkene de leeftijd van twintig jaar heeft bereikt, worden verlengd. Het verzoek of de vordering moet binnen een termijn van drie maanden voorafgaand aan de dag waarop de betrokkene meerderjarig wordt, bij de rechtbank worden ingesteld;

2° bij vonnis worden bevolen voor een bepaalde duur, uiterlijk tot de dag waarop de betrokkene de leeftijd van twintig jaar heeft bereikt, wanneer het gaat om personen die na de leeftijd van zeventien jaar een als misdrijf gekwalificeerd feit hebben gepleegd.

In geval van hoger beroep tegen deze vonnissen, doet de jeugdkamer van het hof van beroep onverwijld uitspraak. Het hoger beroep heeft geen schorsende werking. De vonnissen en arresten uitgesproken met toepassing van dit artikel zijn niet vatbaar voor verzet.

§ 4.

De maatregel van berisping bedoeld in § 2, 1°, is van toepassing op de personen die een als misdrijf gekwalificeerd feit gepleegd hebben vóór de leeftijd van achttien jaar, zelfs indien zij op het tijdstip van het vonnis deze leeftijd overschreden hebben.

De in het vorige lid bedoelde personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt op het ogenblik van het vonnis, worden met minderjarigen gelijkgesteld voor de toepassing van de bepalingen van hoofdstuk IV van deze titel, alsmede van artikel 80 van deze wet.]

Federale tekst

– een schoolse, buitenschoolse of beroepsopleiding of vorming en/of aan nader omschreven activiteiten van een leer- en vormingsproject deelnemen, tot een maximum van 45 uitvoeringsuren;

– zich onderwerpen aan de richtlijnen van een centrum voor ambulante geestelijke gezondheidszorg, voor seksuele opvoeding of van een centrum voor alcohol- en drugsverslaving;

– zich aanmelden bij de door de gemeenschappen ingerichte voorzieningen voor bijzondere jeugdbijstand;

e) hen, onder toezicht van de bevoegde sociale dienst, uitbesteden bij een betrouwbaar persoon of plaatsen in een geschikte inrichting, met het oog op hun huisvesting, behandeling, opvoeding, ondericht of beroepsopleiding;

f) de minderjarigen voor ten hoogste 3 maanden in een drugtherapeutische dienst plaatsen, wanneer het als misdrijf omschreven feit in hoofdzaak is gepleegd om een drugsverslaving in stand te houden en wanneer uit een recent omstandig geneeskundig rapport is gebleken dat hun fysieke of psychische integriteit onmogelijk op een andere wijze kan beschermd worden;

g) voor ten hoogste drie maanden overgaan tot de residentiële plaatsing van de minderjarigen in een jeugdpsychiatrische dienst, wanneer blijkt dat zij aan een geestesstoornis lijden die hun oordeelsvermogen en/of het controlevermogen over hun daden opheft of ernstig aantast en die verband houdt met het als misdrijf omschreven feit en wanneer deze toestand blijkt uit een recente onafhankelijke jeugdpsychiatrische expertise, welke voldoet aan de door de Koning bepaalde minimumstandaarden;

3° de volgende sancties, in opgaande graad van zwaarte, uitspreken:

a) het uitvoeren van een taak in dienst van de gemeenschap gedurende 10 à 150 uur indien de minderjarigen daarmee hebben ingestemd en mocht hetzelfde feit, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, kunnen worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van één maand of een zwaardere straf, zoals is bepaald bij het Strafwetboek of de bijzondere straffenwetten;

b) le paiement d'une amende, limitée au minimum, majoré des décimes additionnels, prévu par le Code pénal ou par les lois pénales spéciales, pour autant que le mineur ait plus de 16 ans et dispose de moyens financiers propres;

c) le séjour dans une institution fédérale ouverte d'observation et d'éducation sous surveillance. Cette sanction est prononcée par décision motivée si les conditions suivantes se trouvent réunies:

- toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a échoué;

- le fait, prévu par le Code pénal ou les lois pénales spéciales, s'il avait été commis par une personne majeure, est de nature à entraîner un emprisonnement d'un mois au moins et de 5 ans au plus ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a appliqué à l'égard de l'intéressé cette sanction ou la sanction visée au premier tiret.

La durée maximale de cette sanction est d'un an. Le tribunal de la jeunesse fixe les modalités de cette sanction, sans préjudice de la possibilité pour lui de l'assortir d'un sursis complet ou partiel pour un délai de 6 mois à compter de la date du jugement, pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général, d'une durée comprise entre 10 et 150 heures.

d) Le séjour limité obligatoire dans un centre fédéral fermé d'observation et d'éducation sous surveillance. Cette sanction est exceptionnelle et ne peut être prononcée que par décision spécialement motivée et que si les conditions suivantes se trouvent réunies:

- toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a échoué;

- le fait, prévu par le Code pénal ou les lois pénales spéciales, s'il avait été commis par une personne majeure, est de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de six mois ou d'une peine plus lourde ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a appliqué à l'égard de l'intéressé cette sanction ou la sanction visée au tiret précédent.

b) betaling van een geldboete, beperkt tot het minimumbedrag, vermeerderd met de opdecimen, zoals is bepaald bij het Strafwetboek of de bijzondere straffen, op voorwaarde dat de minderjarigen ouder zijn dan 16 jaar en over eigen financiële middelen beschikken;

c) een verblijf onder toezicht in een federale open instelling voor observatie en opvoeding. Die straf wordt uitgesproken bij een met redenen omklede beslissing indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- elke andere maatregel dan wel sanctie is ongepast of onmogelijk, of heeft gefaald;

- het bij het Strafwetboek of de bijzondere straffen bepaalde feit kan, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van ten minste een maand en ten hoogste 5 jaar, of de jeugdrechtbank heeft ten aanzien van de betrokkenen in de loop van de voorgaande zes maanden toepassing gemaakt van die sanctie dan wel van de bij het eerste gedachtestreepje vermelde sanctie.

De duur van die sanctie bedraagt maximaal één jaar. De jeugdrechtbank bepaalt de nadere regels inzake die sanctie, zulks onverminderd de mogelijkheid voor die rechtbank om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen voor een termijn van 6 maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkenen zich verbinden tot het vervullen van een taak in dienst van de gemeenschap ten belope van 10 à 150 uur;

d) een verplicht beperkt verblijf onder toezicht in een federale gesloten instelling voor observatie en opvoeding. Die sanctie is uitzonderlijk en kan slechts worden uitgesproken bij een bijzondere met redenen omklede beslissing indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- elke andere maatregel dan wel sanctie is ongepast of onmogelijk, of heeft gefaald;

- het bij het Strafwetboek of de bijzondere straffen bepaalde feit kan, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van zes maanden of een zwaardere straf, of de jeugdrechtbank heeft ten aanzien van de betrokkenen toepassing gemaakt van die sanctie dan wel van de bij het eerste gedachtestreepje vermelde sanctie.

La durée maximale de cette sanction est d'un an si l'intéressé est âgé de moins de 14 ans, de 2 ans, s'il est âgé de moins de 16 ans et de 3 ans s'il est âgé de plus de 16 ans. Le tribunal de la jeunesse fixe les modalités de cette sanction, sans préjudice de la possibilité pour lui de l'assortir d'un sursis complet ou partiel pour un délai de 6 mois à compter de la date du jugement, pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général, d'une durée comprise entre 10 et 150 heures.

e) Le séjour obligatoire dans un centre fédéral fermé d'observation et d'éducation. Cette sanction est exceptionnelle et ne peut être prononcée par décision spécialement motivée et que si les conditions suivantes se trouvent réunies:

- toute autre mesure ou sanction est inappropriée, impossible ou a échoué;

- le fait, prévu par le Code pénal ou les lois pénales spéciales, s'il avait été commis par une personne majeure, est de nature à entraîner une peine de réclusion de 10 ans ou une peine plus lourde, s'il s'agit des infractions visées aux articles 322, 323 et 324 du Code pénal ou si au cours des six mois précédents le tribunal de la jeunesse a appliqué à l'égard de l'intéressé cette sanction ou la sanction visée au tiret précédent.

La durée maximale de cette sanction est de 2 ans si l'intéressé est âgé de moins de 14 ans, de 3 ans, s'il est âgé de moins de 16 ans et de 4 ans s'il est âgé de plus de 16 ans. Le tribunal de la jeunesse fixe les modalités de cette sanction, sans préjudice de la possibilité pour lui de l'assortir d'un sursis complet ou partiel pour un délai de 6 mois à compter de la date du jugement, pour autant que l'intéressé s'engage à effectuer un travail d'intérêt général, d'une durée comprise entre 10 et 150 heures⁶.

⁶ Art. 4

De duur van die sanctie bedraagt maximaal één jaar voor wie jonger is dan 14 jaar, maximaal 2 jaar voor wie jonger is dan 16 jaar en maximaal 3 jaar voor wie ouder is dan 16 jaar. De jeugdrechtbank bepaalt de nadere regels inzake die sanctie, zulks onverminderd de mogelijkheid voor die rechtbank om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen voor een termijn van 6 maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkenen zich verbinden tot het vervullen van een taak in dienst van de gemeenschap ten belope van 10 à 150 uur;

e) een verplicht verblijf in een federale gesloten instelling voor observatie en opvoeding. Die sanctie is uitzonderlijk en kan slechts worden uitgesproken bij een bijzondere met redenen omklede beslissing indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

– elke andere maatregel dan wel sanctie is ongepast of onmogelijk, of heeft gefaald;

– het bij het Strafwetboek of de bijzondere strafwetten bepaalde feit kan, indien het door een meerderjarige werd gepleegd, worden bestraft met een correctionele gevangenisstraf van 10 jaar of een zwaardere straf, zo het gaat om de in de artikelen 322, 323 en 324 van het Strafwetboek bedoelde misdrijven, of de jeugdrechtbank heeft ten aanzien van de betrokkenen toepassing gemaakt van die sanctie dan wel van de bij het eerste gedachtestreepje vermelde sanctie.

De duur van die sanctie bedraagt 2 jaar voor wie jonger is dan 14 jaar, 3 jaar voor wie jonger is dan 16 jaar en 4 jaar voor wie ouder is dan 16 jaar. De jeugdrechtbank bepaalt de nadere regels inzake die sanctie, zulks onverminderd de mogelijkheid voor die rechtbank om de sanctie geheel of gedeeltelijk uit te stellen voor een termijn van 6 maanden, te rekenen vanaf de datum van het vonnis, op voorwaarde dat de betrokkenen zich verbinden tot het vervullen van een taak in dienst van de gemeenschap ten belope van 10 à 150 uur.⁶

⁶ Art. 4